

Wat zijn de regels van de wetenschap en liggen die voor altijd vast?

RENS VAN DE SCHOOT

Lang... lang geleden, in een dorp hier ver vandaan, stelden de eerste wetenschappers Vragen. Op een dag besloten zij dat Vragen stellen veel beter ging als ze zich terugtrokken uit het dorp en in een ivoren toren gingen werken. Daar konden zij in alle rust

vonden alleen zichzelf slim genoeg om de Vragen te bedenken. Toen het dorp een stad werd stopten de stedelingen steeds vaker een vraag in de brievenbus en wilden ze – nee: eisten ze – ook steeds vaker een oplossing voor een probleem dat ze zélf konden

Met het verstrijken van de tijd veranderden de regels over wie mocht werken in de ivoren toren van de wetenschap

zoeken naar mogelijke antwoorden op de Vragen. Mensen uit het dorp kwamen zelden op bezoek en de wetenschappers hadden op hun beurt geen interesse in het dorpsleven. De tijden veranderden, het dorp werd een stad en de stad groeide uit tot een moderne metropool.

De aard van de wetenschappelijke werkzaamheden veranderde niet met het voorbijgaan van de tijd: vragen werden er altijd gesteld en de wetenschappers zochten naar mogelijke antwoorden. Wat wel veranderde was het type vragen dat gesteld werd en wie deze vragen aandroeg. In de begindagen kwamen de dorpelingen wel eens langs met een vraag, maar vonden de deur van de ivoren toren vaak gesloten. De wetenschappers

gebruiken en toepassen in hun eigen leven (de wetenschappers werden immers betaald door hun belastinggeld!). Een deel van de wetenschappers ging zich dan ook bezighouden met hun vragen. Het duurde echter vaak lang voordat er een concreet antwoord op een gestelde vraag kwam, want de wetenschappers waren niet gauw geneigd om een gevonden Oplossing zomaar te accepteren.

De stad werd een metropool en de moderne mens werd ongeduldig. Vaak stuurden ze slechts een kort 140 tekens tellend bericht naar de ivoren toren en wilden eigenlijk dezelfde dag nog een antwoord op hun vraag, het liefst ook in 140 tekens. De wetenschappers deden hun best om dit voor elkaar te krijgen; hun mailbox pulde uit met vragen

en ze kwamen zelden toe aan het stellen van en nadenken over hun eigen Vragen.

Met het verstrijken van de tijd veranderden ook de regels over wie eigenlijk mocht werken in de toren van de wetenschap. Het geld werd eerst voornamelijk in de toren zelf verdeeld. Toen de steden opkwamen kwam steeds meer geld beschikbaar. Wetenschappers streeden nu in een afvalrace met elkaar om het beschikbare geld voor zichzelf op te eisen en alleen de winnaars mochten in de toren blijven. Om te winnen was het nodig om vooral veel, heel veel artikelen te publiceren, liefst met alleen sterk bewijs voor het gevonden Antwoord. Daarbij konden de grenzen van wetenschappelijke integriteit prima worden opgezocht. De commissie die over het geld ging, bestaande uit wetenschappers uit dezelfde toren, las de publicaties toch niet (geen tijd!). Maar de mensen uit de stad hielden de wetenschappers in de tussentijd steeds nauwlettender in de gaten. Er werden dan ook snel vreemde zaken aan het licht gebracht: wetenschappers die zelf data verzonden (lekker makkelijk en het gaat om het verhaal, toch?) of die hun eigen teksten of zelfs teksten van anderen keer op keer recycleden (dat is wel zo milieuvriendelijk) of die alleen onderzoek uitvoerden waarvan de conclusies niet herhaald konden worden (maar die wel sexy waren en dus vaak het nieuws haalden) en ga zo maar door. De regels waarmee men jarenlang ongestoord in de ivoren toren kon blijven werken werden door dit soort openbaringen flink veranderd. Er kwam zelfs onderzoeksgeld beschikbaar om uit te zoeken hoe wetenschappers nu eigenlijk verantwoord onderzoek moesten uitvoeren.

In de metropool eisten de mensen dat de ivoren toren zelfs helemaal werd afgebro-

ken en dat de wetenschappers vanaf nu in een glazen huis midden op het marktplein gingen werken. Alleen volledig transparante wetenschappers mochten nog betaald worden met belastinggeld: onderzoeksresultaten en gebruikte data moesten voor iedereen toegankelijk zijn. Elke wetenschapper werd in de gaten gehouden via een live-stream-verbinding, zodat iedereen altijd en overal kon inloggen op zijn/haar favoriete onderzoeker. Ook werd het verdelen van geld niet meer aan commissies overgelaten, maar werd het geld rechtstreeks gekoppeld aan het aantal 'likes' op social media.

Een dystopie?! De wetenschap kan anno 2017 volgens menigeen wel een flinke reset gebruiken: terug naar de kern van de wetenschap met het stellen van Vragen en het nooit tevreden zijn met het antwoord. Deze regel zou nooit mogen veranderen!

Rens van de Schoot is universitair hoofd-docent aan de Universiteit Utrecht en buitengewoon hoogleraar aan de North-West University in Zuid-Afrika. Sinds 2016 is hij lid van De Jonge Akademie van de KNAW waar hij zich onder andere bezighoudt met het project 'De huiskamer van de wetenschap': een discussieplatform voor jonge wetenschappers over de gebruiken binnen de wetenschap. Zijn eigen onderzoek richt zich op het mogelijk maken van data-analyses voor kleine, maar maatschappelijk zeer belangrijke, datasets. Deze onderzoekslijn werd beloond met een cum laude dissertatie, de American Association of Psychology (APA) beste dissertatieprijs, en een VENI-beurs.